

جمهوری اسلامی ایران

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران
معاونت پژوهش
اداره کل ساماندهی امور پژوهشی واحدهای حوزوی

عنوان:

احکام مخصوص بانوان در حج

استاد راهنما:

حجت الاسلام والمسلمین سید رضا پیمبر پور

استاد مشاور:

حجت الاسلام والمسلمین سید جواد حسینی خواه

نگارنده:

مریم روحانی

۱۳۹۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقديم به:

نور ديره ی صديقه ی كبرى، حضرت حجة بن الحسن العسكري، روحی و ارواح العالمين لتراب

مقدمه الفداء

يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ مَسَّنَا وَأَهْلَنَا الضُّرُّ وَجِئْنَا بِبِضَاعَةٍ مُّزْجَاةٍ فَأَوْفِ لَنَا الْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي

الْمُتَصَدِّقِينَ

تقدیر و تشکر

تقدیر از اسطوره های علم و عمل؛ اساتید بزرگوار که چراغ راهم شدند.

مشکر از استاد راهنما و توانمندم حضرت حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای تیمبرپور

و استاد مشاور و دلسوزم حضرت حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای حسینی خواه

و خانواده صبورم که همراه راهم بودند.

چکیده

خداوند متعال زن و مرد را از سرشت و ماهیتی یکسان آفرید و به لحاظ جنس (جنسیت) تفاوت‌هایی میان آنان قرار داد. در راستای این تفاوت‌ها در عالم تکوین، در مباحث تشریعی از جمله حج نیز تفاوت‌هایی میان آنان دیده می‌شود. این رساله، به بیان احکام خاص زنان در اعمال حج پرداخته است. مهم‌ترین این احکام عبارتند از:

حرمت پوشاندن صورت در حال احرام، تبدیل شدن حج تمتع به حج افراد در صورتی که تا زمان وقوف به عرفات از خون حیض یا نفاس پاک نشود، عدم وجوب وقوف در مشعرالحرام تا طلوع فجر، جواز رمی شبانه جمره عقبه و....

با نگاهی به احکام ویژه زنان در انجام فریضه حج، می‌توان دریافت که برخی از آن‌ها متأثر از شرایط خاص زنان است که با وجود خون‌های سه‌گانه (حیض، نفاس، استحاضه) بر آنان عارض می‌شود، مانند عدم جواز طواف و نماز آن در حال حیض یا نفاس، انجام اعمال مستحاضه در حال طواف و نماز آن، نیابت حیض در انجام اعمال حج از طرف معذورین و....

برخی از احکام ویژه نیز تفضّل و مرحمتی است که شارع مقدس برای سهولت بر امر زنان نموده است تا سختی‌های ناشی از ازدحام و فشار جمعیت را بر آنان آسان نماید مانند جواز رمی شبانه جمره عقبه.

کلید واژه‌ها: احکام، بانوان، حج، عمره، تفاوت زن و مرد.

۸۲- عاملی، محمد بن مکی، الدروس الشرعیة فی فقه الامامیه، دوم، قم، دفتر انتشارات اسلامی،

۱۴۱۷ هـ.ق.

۸۳- عمانی، حسن بن علی بن ابی عقیل، حیاة ابن ابی عقیل و فقهه، اول، قم، مرکز معجم فقهی،

۱۴۱۳ هـ.ق.

۸۴- فاضل لنکرانی، محمد، تفصیل الشریعة فی شرح تحریر الوسیله، اول، قم، مرکز فقهی ائمه

اطهار علیهم السلام، ۱۴۲۹ هـ.ق.

۸۵- فاضل هندی، محمد بن حسن، کشف اللثام و الابهام عن قواعد الاحکام، اول، قم، دفتر

انتشارات اسلامی، ۱۴۱۶ هـ.ق

۸۶- فیض کاشانی، محمد محسن، الوافی، اول، اصفهان، کتابخانه امام امیرالمؤمنین علی علیه السلام،

۱۴۰۶.

۸۷- _____، مفاتیح الشرائع، اول، قم، انتشارات کتابخانه آیة الله مرعشی

نجفی، بی تا.

۸۸- فیومی، احمد بن محمد، المصباح المنیر فی غریب شرح الکبیر للرافعی، اول، قم،

منشورات دارالرضی، بی تا.

۸۹- کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، چهارم، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۴۰۷ هـ.ق.

۹۰- کرکی، علی بن حسین، جامع المقاصد فی شرح القواعد، (گروه پژوهش مؤسسه آل

البيت علیهم السلام)، دوم، قم، مؤسسه آل البيت علیهم السلام، ۱۴۱۴.

۹۱- گلپایگانی، محمدرضا، کتاب الحج، (احمد صابری همدانی)، اول، قم: دارالقرآن الکریم،

۱۴۰۳.

۹۲- _____، مجمع المسائل، دوم، قم، دارالقرآن الکریم، ۱۴۰۹ هـ. ق.

۹۳- مازندرانی، محمدهادی، شرح فروع الکافی، (محمدجواد محمودی، محمد حسین درایتی)،

اول، قم، دارالحديث للطباعة و النشر، ۱۴۲۹.

۹۴- المتقی الهندی، علی بن حسام، کنز العمال فی سنن الاقوال و الافعال، مؤسسه الرساله، بیروت،

۱۹۸۹م.

۹۵- محقق داماد، محمد، کتاب الحج، اول، قم، چاپخانه مهر، ۱۴۰۱.

۹۶- محمد غروی، عبدالرحمن جزیری، الفقه علی المذاهب الاربعه و مذهب اهل البيت وفقاً

لمذهب اهل البيت عليه السلام، اول، بیروت، دارالثقلین، ۱۴۱۹ هـ. ق.

۹۷- مدنی کاشانی، رضا، براهین الحج للفقهاء و الحج، سوم، کاشان، مدرسه علمیه آیه الله مدنی

کاشانی، ۱۴۱۱.

۹۸- مصطفوی، حسن، التحقيق فی کلمات القرآن الکریم، اول، تهران، مرکز الكتاب للترجمة و

النشر، ۱۴۰۲ هـ. ق.

۹۹- مغنیه، محمدجواد، فقه الامام الصادق، دوم، قم، موسسه انصاریان، ۱۴۲۱.

۱۰۰- مکارم شیرازی، ناصر، مناسک الحج، دوم، قم، انتشارات مدرسه امام علی بن ابی

طالب، ۱۴۱۶.

۱۰۱- موسوی خویی، ابوالقاسم، معجم رجال الحديث و تفصیل طبقات الرجال، ج ۲، بی‌جا،

بی‌نا، بی‌تا، ص ۱۹۱.

۱۰۲- _____، مناسک الحج، یازدهم، قم، چاپخانه مهر، ۱۴۱۱،

۱۰۳- _____، المعتمد فی شرح المناسک، اول، قم، منشورات مدرسه

دارالعلم، ۱۴۱۰ ه.ق.

۱۰۴- _____، معتمد العروة الوثقی، (رضا موسوی خلخالی)، دوم، قم،

منشورات مدرسه دارالعلم - لطفی، ۱۴۱۶.

۱۰۵- _____، موسوعة الامام الخوئی، (پژوهشگران مؤسسه احیاء آثار آیت

الله خوئی)، اول، قم: مؤسسه احیاء آثار الامام الخوئی (ره)، ۱۴۱۸.

۱۰۶- موسوی عاملی، محمد بن علی، مدارک الاحکام فی شرح عبادات شرائع الاسلام، اول،

بیروت، مؤسسه آل البيت علیهم السلام، ۱۴۱۱ ه.ق.

۱۰۷- نائینی، محمدحسین، منیة الطالب فی حاشیة المكاسب، (موسی بن محمد خوانساری)، اول،

تهران، المكتبة المحمدیه، ۱۳۷۳.

۱۰۸- نجاشی، احمد بن علی، رجال النجاشی، (موسی شبیری زنجانی)، ؟، قم، دفتر انتشارات

اسلامی، ۱۴۰۷ ه.ق.

۱۰۹- نجفی (کاشف الغطاء)، حسن بن جعفر، کتاب الحج، اول، نجف، مؤسسه کاشف الغطاء،

۱۴۲۲.

۱۱۰-نجفی، محمدحسن، جواهرالکلام فی شرح شرائع الاسلام، (عباس قوچانی، علی آخوندی)،

هفتم، بیروت، داراحیاء التراث العربی، ۱۴۰۴ ه.ق.

۱۱۱-نراقی، احمد بن محمد، مستند الشیعه فی احکام الشریعة، اول، قم، مؤسسه آل البيت علیهم السلام،

۱۴۱۵ ه.ق.

۱۱۲-نوری، حسین، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، (گروه پژوهش مؤسسه آل

البيت علیهم السلام)، اول، بیروت، مؤسسه آل البيت علیهم السلام، ۱۴۰۸.

۱۱۳-واسطی، محب الدین، تاج العروس من جواهر القاموس، (علی شیری)، اول، بیروت،

دارالفکر للطباعة و النشر و التوزیع، ۱۴۱۴ ه.ق.

۱۱۴-وجدانی فخر، قدرت الله، الجواهر الفخريه فی شرح روضة البهیة، دوم، قم، انتشارات سماء

قلم، ۱۴۲۶ ه.ق. ه.ق.

۱۱۵-هاشمی شاهرودی، محمود بن علی، کتاب الحج، اول، قم، مؤسسه انصاریان، ۱۴۰۲.

۱۱۶-یوسفی آبی، حسن بن ابی طالب، کشف الرموز فی شرح مختصر النافع، (علی پناه،

اشتهاردی، حسین یزدی)، سوم، قم، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۴۱۷.

(ب) منابع فارسی

۱۱۷-اصفهانى، محمدتقى، لوامع صاحبقرانى (شرح فقیه)، دوم، قم، مؤسسه اسماعیلیان، ۱۴۱۴ ه.ق.

۱۱۸-بهجت، محمدتقى، جامع المسائل، دوم، قم، دفتر مؤلف، ۱۴۲۶.

۱۱۹-_____، مناسک حج و عمره، سوم، قم، انتشارات شفق، ۱۴۲۴.

۱۲۰-خمینی، روح الله، مناسک حج، بی جا، بی تا.

- ۱۲۱- شبیری زنجانی، موسی، کتاب نکاح، اول، قم، مؤسسه پژوهشی رأی‌پرداز، ۱۴۱۹ ه. ق.
- ۱۲۲- صافی گلپایگانی، لطف الله، مناسک حج، دوم، قم، دارالقرآن الکریم، ۱۴۱۶ ه. ق.
- ۱۲۳- فاضل لنکرانی، محمد، احکام عمره مفرده (محمد عطایی)، یازدهم، قم، انتشارات امیر قلم، ۱۴۲۶.
- ۱۲۴- _____، مناسک حج، دوازدهم، قم، انتشارات امیر قلم، ۱۴۲۳ ه. ق.
- ۱۲۵- فیاض کابلی، محمد اسحاق، مناسک حج، اول، قم، دفتر حضرت آیه الله، ۱۴۲۶ ه. ق.
- ۱۲۶- محمودی، محمدرضا، مناسک حج (محشی)، تهران، نشر مشعر، ۱۴۲۹.
- ۱۲۷- مکارم شیرازی، ناصر، مناسک جامع حج، (ابوالقاسم علیان نژاد) اول، قم، انتشارات مدرسه الامام علی بن ابیطالب علیه السلام، ۱۴۲۶.
- ۱۲۸- موسوی گلپایگانی، محمدرضا، مجمع المسائل، (علی کریمی جهرمی و دیگران)، قم، دارالقرآن الکریم، ۱۴۰۹ ه. ق.
- ۱۲۹- واحد پاسخ به سؤالات جامعه الزهراء (سلام الله علیها)، مسائل مبتلابه در حج و استفتائات جدید، اول، انتشارات جامعه الزهراء (سلام الله علیها)، ۱۳۸۸.
- ۱۳۰- وحید خراسانی، حسین، مناسک حج، چهارم، قم، مؤسسه الامام باقر العلوم علیه السلام، ۱۴۲۸ ه. ق.
- ۱۳۱- هاشمی، محمود، فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت علیهم السلام، اول، قم، مؤسسه دائرة المعارف فقه اسلامی بر مذهب اهل بیت علیهم السلام، ۱۴۲۶ ه. ق.
- ۱۳۲- سایت www.Makarem.ir . ۹۲/۹/۱۹ .